ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (třetího senátu)

11. července 2008 *

Ve věci C-195/08 PPU,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podaná rozhodnutím Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litva) ze dne 30. dubna 2008, došlým Soudnímu dvoru dne 14. května 2008, v řízení zahájeném

Ingou Rinau

SOUDNÍ DVŮR (třetí senát),

ve složení A. Rosas, předseda senátu, J. N. Cunha Rodrigues (zpravodaj), J. Klučka, P. Lindh, a A. Arabadžev, soudci,

generální advokátka: E. Sharpston,
vedoucí soudní kanceláře: C. Strömholm, rada, a M.-A. Gaudissart, vedoucí oddělení,

s přihlédnutím k žádosti předkládajícího soudu ze dne 21. května 2008, došlé Soudnímu dvoru dne 22. května 2008, o projednání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce v naléhavém řízení v souladu s článkem 104b jednacího řádu,

* Jednací jazyk: litevština.

s přihlédnutím k rozhodnutí třetího senátu ze dne 23. května 2008 vyhovět uvedené žádosti,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném ve dnech 26. a 27. června 2008,

s ohledem na vyjádření předložená:

– za I. Rinau G. Balčiūnasem a G. Kaminskasem, advokatai,

– za M. Rinaua D. Foigt, advokatė,

– za litevskou vládu D. Kriaučiūnasem a R. Mackevičienė, jako zmocněnci,

– za německou vládu J. Kemper, jako zmocněnkyní,

– za francouzskou vládu A.-L. During, jako zmocněnkyní,

– za lotyšskou vládu E. Balode-Buraka a E. Eihmane, jako zmocněnkyněmi,

– za nizozemskou vládu C. ten Dam, jako zmocněnkyní,

– za vládu Spojeného království E. Jenkinson, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s Ch. Howardem, QC,

– za Komisi Evropských společenství A.-M. Rouchaud-Joët a A. Steiblytė, jako zmocněnkyněmi,

po vyslechnutí generální advokátky,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (Úř. věst. L 338, s. 1, Zvl. vyd. 19/06, s. 243; dále jen „nařízení“).

2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi I. Rinau a M. Rinauem ve věci navrácení jejich dcery Luisy, zadržené I. Rinau v Litvě, do Německa.

Právní rámec

Haagská úmluva z roku 1980

3 Článek 3 Úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí přijaté dne 25. října 1980 v Haagu (dále jen: „Haagská úmluva z roku 1980“) stanoví:

„Přemístění nebo zadržení dítěte se považuje za protiprávní, jestliže:

a) bylo porušeno právo péče o dítě, které má osoba, instituce nebo kterýkoliv jiný orgán buď společně, nebo samostatně, podle právního řádu státu, v němž dítě mělo své obvyklé bydliště bezprostředně před přemístěním nebo zadržením,

b) v době přemístění nebo zadržení bylo toto právo skutečně vykonáváno, společně nebo samostatně, nebo by bylo takto vykonáváno, kdyby bylo nedošlo k přemístění či zadržení.

Právo péče o dítě uvedené v písmenu a) může vyplývat zejména ze zákonů nebo ze soudního nebo správního rozhodnutí nebo z dohody platné podle právního řádu daného státu.“

4 Podle článku 12 Haagské úmluvy z roku 1980:

„Jestliže dítě bylo protiprávně přemístěno nebo zadrženo podle článku 3 a v den zahájení řízení před soudním nebo správním orgánem smluvního státu, v němž dítě je, uplynulo období kratší jednoho roku ode dne protiprávního přemístění nebo zadržení, nařídí příslušný orgán bezodkladné navrácení dítěte.

Neprokáže-li se, že dítě se sžilo se svým novým prostředím, soudní nebo správní orgán nařídí navrácení dítěte, i když řízení začalo po uplynutí období jednoho roku uvedeného v předcházejícím odstavci.

Má-li soudní nebo správní orgán dožádaného státu důvod se domnívat, že dítě bylo přemístěno do jiného státu, může zastavit řízení nebo zamítnout návrh na navrácení dítěte.“

5 Článek 13 Haagské úmluvy z roku 1980 stanoví, že:

„Bez ohledu na ustanovení předcházejícího článku není soudní nebo správní orgán dožádaného státu povinen nařídit navrácení dítěte, jestliže osoba, instituce nebo jiný orgán, který nesouhlasí s jeho navrácením, prokáže, že:

a) osoba, instituce nebo jiný orgán, který měl pečovat o osobu dítěte, ve skutečnosti nevykonával právo péče o dítě v době přemístění nebo zadržení nebo souhlasil či později se smířil s přemístěním nebo zadržením, nebo

b) je vážné nebezpečí, že návrat by dítě vystavil fyzické nebo duševní újmě nebo je jinak dostal do nesnesitelné situace.

Soudní nebo správní orgán může také odmítnout nařídit návrat dítěte, zjistí-li se, že dítě nesouhlasí s návratem a dosáhlo věku a stupně vyspělosti, v němž je vhodné přihlížet k jeho stanoviskům.

Při hodnocení okolností uvedených v tomto článku soudní a správní orgány musí přihlédnout k informacím týkajícím se sociálního postavení dítěte poskytnutým ústředním orgánem nebo jiným příslušným orgánem obvyklého bydliště dítěte."

6 Haagská úmluva z roku 1980 vstoupila v platnost dne 1. prosince 1983. Všechny členské státy Evropské unie jsou jejími smluvními stranami.

Právní úprava Společenství

7 Bod 17 odůvodnění nařízení upřesňuje:

„V případech neoprávněného odebrání nebo zadržení dítěte by mělo být neprodleně zajištěno navrácení dítěte, proto by se měla nadále používat Haagská úmluva [z roku 1980], doplněná ustanoveními tohoto nařízení, zejména článkem 11. Soudy členského státu, do kterého bylo dítě neoprávněně odebráno nebo ve kterém bylo neoprávněně zadrženo, by měly mít možnost odmítnout jeho navrácení ve zvláštních, řádně odůvodněných případech. Takové rozhodnutí by však mělo být nahrazeno [Mělo by však být možné, aby takové rozhodnutí bylo nahrazeno] pozdějším rozhodnutím soudu členského státu, ve kterém mělo dítě bydliště před neoprávněným odebráním nebo zadržením. Pokud by takové rozhodnutí ukládalo navrácení dítěte, mělo by navrácení proběhnout bez zvláštního řízení o uznání a výkonu tohoto

rozhodnutí v členském státě, do kterého bylo dítě neoprávněně odebráno nebo ve kterém bylo neoprávněně zadrženo.“

8 Bod 21 odůvodnění nařízení zní následovně:

„Uznání a výkon rozhodnutí vydaných v členském státě by měly být založeny na zásadě vzájemné důvěry a důvody pro neuznání by měly být omezeny na nezbytné minimum.“

9 Článek 2 nařízení stanoví:

„Pro účely tohoto nařízení:

[…]

4) ‚rozhodnutím‘ se rozumí rozhodnutí o rozvodu, rozluce nebo prohlášení manželství za neplatné a rozhodnutí týkající se rodičovské zodpovědnosti, vydané soudem členského státu, bez ohledu na to, jak je označeno, včetně výrazů ‚rozhodnutí‘, ‚rozsudek‘, ‚usnesení‘ nebo ‚nařízení‘;

5) ‚členským státem původu‘ se rozumí členský stát, ve kterém bylo vydáno rozhodnutí, které má být vykonáno;

6) ‚členským státem výkonu‘ se rozumí členský stát, ve kterém je navrhován výkon rozhodnutí;

7) ‚rodičovskou zodpovědností' se rozumějí veškerá práva a povinnosti fyzické nebo právnické osoby týkající se dítěte nebo jmění dítěte, která jsou jí svěřena rozhodnutím, právními předpisy nebo právně závaznou dohodou. Tento pojem zahrnuje především právo péče o dítě a právo na styk s dítětem;

8) ‚nositelem rodičovské zodpovědnosti' se rozumí osoba, která má rodičovskou zodpovědnost k dítěti;

[…]

11) ‚neoprávněným odebráním nebo zadržením' se rozumí odebrání nebo zadržení dítěte,

a) kterým je porušováno právo péče o dítě vyplývající ze soudního rozhodnutí, ze zákona nebo z právně závazné dohody podle právních předpisů členského státu, ve kterém mělo dítě své obvyklé bydliště bezprostředně před odebráním nebo zadržením,

a

b) za předpokladu, že v době odebrání nebo zadržení bylo skutečně vykonáváno právo péče o dítě, ať společně nebo samostatně, nebo by toto právo bylo vykonáváno, kdyby k odebrání nebo zadržení nedošlo. Péče o dítě se považuje za vykonávanou společně v případě, kdy podle rozhodnutí nebo ze zákona jeden z nositelů rodičovské zodpovědnosti nemůže rozhodnout o místě bydliště dítěte bez souhlasu jiného nositele rodičovské zodpovědnosti."

10 Článek 8 nařízení uvádí:

„1. Soudy členského státu jsou příslušné ve věci rodičovské zodpovědnosti k dítěti, které má v době podání žaloby obvyklé bydliště na území tohoto členského státu.

2. Odstavec 1 platí s výhradou článků 9, 10 a 12.“

11 Článek 10 nařízení stanoví:

„V případech neoprávněného odebrání nebo zadržení dítěte jsou soudy členského státu, ve kterém mělo dítě obvyklé bydliště bezprostředně před svým neoprávněným odebráním nebo zadržením, příslušné do doby, kdy dítě získá obvyklé bydliště v jiném členském státě […].“

12 V souladu s článkem 11 nařízení:

„1. V případě, že osoba, orgán nebo jiný subjekt mající právo péče o dítě požádá příslušné orgány v členském státě o vydání rozhodnutí na základě [Haagské úmluvy z roku 1980], aby dosáhl navrácení dítěte, které bylo neoprávněně odebráno nebo zadrženo v jiném členském státě než v členském státě, ve kterém mělo dítě obvyklé bydliště bezprostředně před neoprávněným odebráním nebo zadržením, použijí se odstavce 2 až 8.

2. Při použití článků 12 a 13 Haagské úmluvy z roku 1980 se zajistí dítěti během řízení možnost být vyslechnuto, pokud se to nejeví jako nevhodné s vzhledem k jeho věku nebo stupni vyspělosti.

3. Soud, u kterého je podána žádost o navrácení dítěte uvedená v odstavci 1, jedná v řízení o žádosti rychle, přičemž využívá nejrychlejší postupy, které vnitrostátní právo umožňuje.

Aniž je dotčen první pododstavec, vydá soud s výjimkou případů, kdy to neumožňují mimořádné okolnosti, rozhodnutí do šesti týdnů od podání žádosti.

4. Soud nemůže zamítnout žádost o navrácení dítěte na základě čl. 13 písm. b) Haagské úmluvy z roku 1980, pokud se prokáže, že byla přijata vhodná opatření k zajištění ochrany dítěte po jeho navrácení.

5. Soud nemůže zamítnout žádost o navrácení dítěte, pokud osoba, která o navrácení dítěte požádala, nedostala příležitost být vyslechnuta.

6. Pokud soud vydá rozhodnutí o nenavrácení na základě článku 13 Haagské úmluvy z roku 1980, musí ihned, přímo či prostřednictvím svého ústředního orgánu, zaslat opis soudního rozhodnutí o nenavrácení a příslušných písemností, zejména přepisu výslechů učiněných před soudem, příslušnému soudu nebo ústřednímu orgánu členského státu, ve kterém mělo dítě obvyklé bydliště bezprostředně před svým neoprávněným odebráním nebo zadržením, a to v souladu s vnitrostátním právem. Soud musí obdržet všechny uvedené písemnosti do jednoho měsíce ode dne rozhodnutí o nenavrácení.

7. Pokud již před soudy v členském státě, ve kterém mělo dítě obvyklé bydliště bezprostředně před neoprávněným odebráním nebo zadržením, nebylo řízení jednou

ze stran zahájeno, musí soud nebo ústřední orgán, který obdrží hlášení podle odstavce 6, informace takto získané oznámit stranám a vyzvat je, aby v souladu s vnitrostátním právem do tří měsíců od tohoto oznámení doručily svá podání soudu, aby soud mohl prošetřit otázku práva péče o dítě.

Aniž jsou dotčena pravidla pro soudní příslušnost uvedená v tomto nařízení, soud věc uzavře, pokud v dané lhůtě neobdrží žádné podání.

8. Bez ohledu na rozhodnutí o nenavrácení vydané na základě článku 13 Haagské úmluvy z roku 1980 je za účelem zajištění navrácení dítěte vykonatelné v souladu s oddílem 4 kapitoly III každé následné rozhodnutí nařizující navrácení dítěte, které vydal soud příslušný podle tohoto nařízení."

13 Kapitola III nařízení, nazvaná „Uznávání a výkon", zahrnuje články 21 až 52 tohoto nařízení. Oddíl 4 zmíněné kapitoly III, nazvaný „Vykonatelnost určitých rozhodnutí o právu na styk s dítětem a určitých rozhodnutí nařizujících navrácení dítěte", zahrnuje články 40 až 45 tohoto nařízení.

14 Článek 21 odst. 1 a 3 nařízení stanoví:

„1. Rozhodnutí vydaná v některém členském státě jsou v jiných členských státech uznávána, aniž by bylo vyžadováno zvláštní řízení.

[…]

3. Aniž je dotčen oddíl 4 této kapitoly, může kterákoliv dotčená osoba postupy uvedenými v oddílu 2 této kapitoly požádat o vydání rozhodnutí o uznání nebo neuznání rozhodnutí.“

15 Článek 23 nařízení uvádí:

„Rozhodnutí ve věci rodičovské zodpovědnosti se neuzná,

a) je-li takové uznání zjevně v rozporu s veřejným pořádkem členského státu, v němž se o uznání žádá, přičemž jsou vzaty v úvahu zájmy dítěte;

[…]“

16 Podle článku 24 nařízení:

„Příslušnost soudu členského státu původu nesmí být přezkoumávána. Hledisko veřejného pořádku uvedené v čl. 22 písm. a) a čl. 23 písm. a) nelze uplatnit v případě pravidel pro určení příslušnosti stanovených v článcích 3 až 14.“

17 Článek 28 odst. 1 nařízení zní takto:

„Výkon rozhodnutí o výkonu rodičovské zodpovědnosti ve vztahu k dítěti vydaných v členském státě, v němž jsou vykonatelná a která byla doručena, je nařízen v jiném členském státě, byla-li tam tato rozhodnutí na návrh kterékoli zúčastněné strany prohlášena za vykonatelná.“

18 Článek 31 nařízení stanoví:

„1. Soud, u kterého byl návrh [na prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí] podán, neprodleně rozhodne, přičemž ani osoba, vůči níž je výkon navrhován, ani dítě, nejsou v tomto stadiu řízení oprávněny podat k návrhu jakékoli připomínky.

2. Návrh může být zamítnut pouze na základě některého z důvodů uvedených v článcích 22, 23 a 24.

3. Rozhodnutí nesmí být za žádných okolností přezkoumáváno ve věci samé."

19 Článek 40 nařízení stanoví:

„1. Tento oddíl se použije:

[…]

b) na navrácení dítěte nařízené rozhodnutím vydaným na základě čl. 11 odst. 8.

2. Tento oddíl nebrání nositeli rodičovské zodpovědnosti v dovolávání se uznání a výkonu rozhodnutí v souladu s oddíly 1 a 2 této kapitoly."

20 V souladu s článkem 42 nařízení, který je nazván: „Navrácení dítěte“:

„1. Vykonatelné rozhodnutí stanovící navrácení dítěte, uvedené v čl. 40 odst. 1 písm. b), vydané v jednom členském státě se uznává a je vykonatelné v jiném členském státě bez nutnosti prohlášení vykonatelnosti a bez možnosti námitky proti uznání rozhodnutí, pokud bylo rozhodnutí osvědčeno v členském státě původu v souladu s odstavcem 2.

I v případě, že vnitrostátní právo nestanoví vykonatelnost rozhodnutí požadujícího navrácení dítěte podle čl. 11 odst. 8 ze zákona, může původní soud prohlásit rozhodnutí za vykonatelné bez ohledu na případný opravný prostředek.

2. Původní soudce, který vydal rozhodnutí uvedené v čl. 40 odst. 1 písm. b), vystaví osvědčení uvedené v odstavci 1, pouze pokud

a) dítě dostalo příležitost být vyslechnuto, pokud nebyl výslech považován za nevhodný s přihlédnutím k jeho věku nebo stupni vyspělosti;

b) strany dostaly příležitost být vyslechnuty a

c) soud při vydání svého rozhodnutí přihlédl k důvodům a důkazům, na jejichž základě bylo vydáno rozhodnutí podle článku 13 Haagské úmluvy z roku 1980.

V případě, že soud nebo jiný orgán přijme opatření k zajištění ochrany dítěte po jeho navrácení do státu jeho obvyklého bydliště, obsahuje osvědčení údaje o těchto opatřeních.

Původní soudce bez návrhu vystaví osvědčení na jednotném formuláři obsaženém v příloze IV (osvědčení týkající se navrácení dítěte).

Osvědčení se vyhotovuje v jazyce rozhodnutí.“

21 Článek 43 nařízení zní takto:

„1. Na veškeré opravy osvědčení se použije právo členského státu původu.

2. Proti vydání osvědčení na základě čl. 41 odst. 1 nebo čl. 42 odst. 1 nelze podat opravný prostředek.“

22 V souladu s článkem 44 nařízení je osvědčení „účinné pouze v mezích vykonatelnosti rozhodnutí“.

23 Článek 60 nařízení stanoví:

„Pokud se týče věcí upravených tímto nařízením, má ve vztazích mezi členskými státy toto nařízení přednost před těmito úmluvami:

[…]

e) [Haagská úmluva z roku1980].“

24 Článek 68 nařízení stanoví:

„Členské státy zašlou Komisi seznamy soudů a opravných řízení uvedené v článcích 21, 29, 33 a 34 a veškeré jejich změny.

Komise tyto údaje aktualizuje a zveřejňuje je formou zveřejnění v *Úředním věstníku Evropské unie* a jinými vhodnými způsoby.“

25 Z informací týkajících se soudů a opravných řízení zaslaných v souladu s článkem 68 nařízení č. 2201/2003 (Úř. věst. 2005 C 40, s. 2) vyplývá, že podle čl. 68 prvního pododstavce tohoto nařízení sdělila Litevská republika Komisi, že žádosti podle článku 21 a 29 tohoto nařízení, jakož i opravný prostředek podle jeho článku 33 se předkládají Lietuvos apeliacinis teismas (odvolacímu soudu) a že proti rozhodnutí o opravném prostředku podle článku 34 nařízení lze podat pouze kasační opravný prostředek k Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Nejvyšší soud).

26 Z výše uvedených informací plyne, že návrh podle čl. 28 odst. 1 nařízení na prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí vydaného soudem jiného členského státu než Litevské republiky musí být podán u Lietuvos apeliacinis teismas.

27 Podle svého článku 72 se nařízení v zásadě použije ode dne 1. března 2005. Nařízení se nepoužije pro Dánské království.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

28 Inga Rinau, litevské státní příslušnosti, a Michael Rinau, německé státní příslušnosti, byli oddáni dne 27. července 2003 a měli bydliště v Bergfeld (Německo). Jejich dcera Luisa se narodila dne 11. ledna 2005. Během měsíce března roku 2005 začali manželé Rinau bydlet odděleně, přičemž Luisa zůstala se svou matkou. Podle předkládacího rozhodnutí bylo mezitím zahájeno řízení o rozvodu u Amtsgericht Oranienburg (Německo).

29 Dne 21. července 2006, po získání svolení Michaela Rinaua k opuštění německého území s jejich dcerou za účelem dvoutýdenních prázdnin, vstoupila Inga Rinau se svou dcerou a synem z prvního svazku na území Litvy, kde zůstala až do současnosti.

30 Dne 14. srpna 2006 svěřil Amtsgericht Oranienburg Luisu dočasně do péče jejího otce. Dne 11. října 2006 zamítl Brandenburgisches Oberlandesgericht (Německo) odvolání Ingy Rinau a potvrdil rozhodnutí Amtsgericht Oranienburg.

31 Dne 30. října 2006 se Michael Rinau obrátil na Klaipėdos apygardos teismas (okresní soud v Klaipedě) (Litva) za účelem dosažení navrácení své dcery do Německa, přičemž se dovolával Haagské úmluvy z roku 1980 a nařízení. Rozhodnutím ze dne 22. prosince 2006 tento soud žádost zamítl.

32 Podle informací poskytnutých Soudnímu dvoru během jednání bylo rozhodnutí ze dne 22. prosince 2006 advokátem M. Rinaua předáno německému ústřednímu orgánu a tento orgán s ním sám seznámil Amtsgericht Oranienburg. Následně po tomto předání zaslal litevský ústřední orgán překlad výše uvedeného rozhodnutí do němčiny.

33 Rozhodnutím ze dne 15. března 2007 změnil Lietuvos apeliacinis teismas rozhodnutí Klaipėdos apygardos teismas a nařídil navrácení dítěte do Německa.

34 Během měsíce dubna roku 2007 vydal Klaipėdos apygardos teismas usnesení o zastavení výkonu rozhodnutí Lietuvos apeliacinis teismas ze dne 15. března 2007. Lietuvos apeliacinis teismas zrušil uvedené usnesení rozhodnutím ze dne 4. června 2007. Jak bylo upřesněno v průběhu jednání, výkon rozhodnutí ze dne 15. března 2007 byl zastaven několikrát.

35 Dne 4. června 2007 Inga Rinau a dne 13. června 2007 generální prokurátor Litevské republiky podali u Klaipėdos apygardos teismas návrh na znovuotevření řízení, přičemž se dovolávali nových skutečností a zájmu dítěte ve smyslu čl. 13 prvního pododstavce Haagské úmluvy z roku 1980. Dne 19. června 2007 zamítl tento soud tyto návrhy z toho důvodu, že příslušnost k rozhodnutí v této věci nepatří jemu, ale německým soudům. Lietuvos apeliacinis teismas potvrdil toto zamítavé rozhodnutí, proti němuž podala Inga Rinau odvolání, rozhodnutím ze dne 27. srpna 2007. Tato dvě poslední rozhodnutí byla zrušena rozsudkem Lietuvos Aukščiausiasis Teismas ze dne 7. ledna 2008, který uvedené návrhy vrátil zpět Klaipėdos apygardos teismas.

36 Rozhodnutím ze dne 21. března 2008 Klaipėdos apygardos teismas tyto návrhy znovu zamítl. Toto rozhodnutí bylo potvrzeno rozhodnutím Lietuvos apeliacinis teismas ze dne 30. dubna 2008. K návrhu I. Rinau rozhodl Lietuvos Aukščiausiasis Teismas dne 26. května 2008, že o těchto rozhodnutích rozhodne v rámci řízení o kasačním opravném prostředku, a zastavil výkon rozhodnutí ze dne 15. března 2007 nařizujícího navrácení Luisy do Německa až do té doby, dokud nebude nevydáno rozhodnutí ve věci samé.

37 Rozsudkem ze dne 20. června 2007 rozhodl mezitím Amtsgericht Oranienburg o rozvodu manželů Rinau. Svěřil péči o Luisu s konečnou platností M. Rinauovi. Amtsgericht přihlédl zejména k rozhodnutí Klaipėdos apygardos teismas ze dne 22. prosince 2006, odmítajícímu navrácení dítěte, zohlednil obsah tohoto rozhodnutí a uvedené argumenty a nařídil I. Rinau poslat dítě zpět do Německa a svěřit jej do péče M. Rinaua. Inga Rinau nebyla na jednání před tímto soudem přítomna, byla zde však zastoupena a předložila své vyjádření. Téhož dne připojil Amtsgericht Oranienburg ke svému rozhodnutí osvědčení vydané v souladu s článkem 42 nařízení.

38 Dne 20. února 2008 zamítl Brandenburgisches Oberlandesgericht odvolání I. Rinau proti výše uvedenému rozsudku, potvrdil jej, pokud jde o péči o Luisu, a konstatoval, že I. Rinau je již povinna přivést dítě zpět do Německa. Inga Rinau byla na jednání přítomna a předložila své vyjádření.

39 Inga Rinau předložila u Lietuvos apeliacinis teismas návrh na neuznání rozsudku Amtsgericht Oranienburg ze dne 20. června 2007, pokud jde o svěření Luisy do péče M. Rinaua a povinnost její matky odevzdat dítě jeho otci a svěřit mu péči o ně.

40 Dne 14. září 2007 vydal Lietuvos apeliacinis teismas usnesení, kterým rozhodl o nepřípustnosti tohoto návrhu I. Rinau. Podle tohoto soudu osvědčení vydané Amtsgericht Oranienburg v souladu s článkem 42 nařízení značí, že všechny podmínky nutné k vydání takového osvědčení, vypočtené v odstavci 2 již zmíněného článku, byly naplněny. Maje za to, že výše uvedený rozsudek musí být, pokud jde o nařízení navrácení dítěte do Německa, bez dalšího vykonán na základě ustanovení kapitoly III oddílu 4 nařízení, aniž by bylo třeba zvláštního řízení o *exequatur* pro účely uznání a výkonu soudních rozhodnutí, rozhodl Lietuvos apeliacinis teismas, že návrh I. Ringu na neuznání části výše uvedeného rozsudku, na jehož základě je povinna předat dítě otci Luisy a přenechat mu péči o ně, je třeba prohlásit za nepřípustný.

41 Inga Rinau poté podala u Lietuvos Aukščiausiasis Teismas kasační opravný prostředek směřující ke zrušení uvedeného usnesení a vydání nového rozhodnutí, vyhovujícího jejímu návrhu na neuznání rozsudku Amtsgericht Oranienburg ze dne 20. června 2007 v té části, kterou bylo rozhodnuto o svěření Luisy do péče M. Rinaua a I. Rinau byla uložena povinnost předat dítě jeho otci a přenechat mu péči o ně.

42 Za těchto okolností se Lietuvos Aukščiausiasis Teismas rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Může dotčená osoba ve smyslu článku 21 nařízení […] navrhnout neuznání soudního rozhodnutí, aniž by byl podán návrh na uznání rozhodnutí?

2) Je-li odpověď na první otázku kladná, jak má vnitrostátní soud použít čl. 31 odst. 1 nařízení […], který stanoví, že ‚[…] osoba, vůči níž je výkon navrhován, ani dítě, nejsou v tomto stadiu řízení oprávněny podat k návrhu jakékoli připomínky', posuzuje-li návrh na neuznání rozhodnutí podaný osobou, vůči níž je rozhodnutí vykonatelné?

3) Má vnitrostátní soud, k němuž nositel rodičovské zodpovědnosti podal návrh na neuznání rozhodnutí soudu členského státu v té části, jíž bylo nařízeno navrácení dítěte pobývajícího v jeho domácnosti do členského státu původu, k němuž bylo vystaveno osvědčení ve smyslu článku 42 nařízení […], tento návrh posuzovat na základě ustanovení kapitoly III oddílů 1 a 2 nařízení […], jak stanoví čl. 40 odst. 2 uvedeného nařízení?

4) Jaký význam má podmínka stanovená v čl. 21 odst. 3 nařízení […] ‚aniž je dotčen oddíl 4'?

5) Je vydání rozhodnutí o navrácení dítěte a vystavení osvědčení ve smyslu článku 42 nařízení […] soudem členského státu původu poté, co členský stát, v němž je dítě neoprávněně zadrženo, vydal rozhodnutí o navrácení dítěte do státu původu, v souladu s cíli a postupy nařízení […]?

6) Znamená zákaz přezkumu příslušnosti soudu členského státu původu stanovený článkem 24 nařízení […], že vnitrostátní soud, k němuž byl podán návrh na neuznání rozhodnutí cizího soudu, který nemůže přezkoumávat příslušnost soudu členské státu původu a který nezjistil, že jsou dány důvody k neuznání rozhodnutí stanovené v článku 23 nařízení […], musí uznat rozhodnutí o navrácení dítěte vydané soudem členského státu původu, když soud členského státu původu nedodržel postup stanovený nařízením pro účely vyřešení otázky navrácení dítěte?“

K naléhavému řízení

43 Usnesením ze dne 21. května 2008, doručeným kanceláři Soudního dvora dne 22. května 2008, požádal Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, aby žádost o rozhodnutí o předběžné otázce byla projednána v naléhavém řízení upraveném v článku 104b jednacího řádu.

44 Předkládající soud odůvodnil tuto žádost odkazem na sedmnáctý bod odůvodnění nařízení, který uvádí cíl neprodleného navrácení uneseného dítěte, a na čl. 11 odst. 3 téhož nařízení, který stanoví soudu, u kterého je podána žádost o navrácení dítěte, šestitýdenní lhůtu pro vydaní rozhodnutí. Vnitrostátní soud shledává nutnost naléhavého postupu z toho důvodu, že veškeré zpoždění by bylo velmi neprospěšné pro vztahy mezi dítětem a rodičem, s nímž nebydlí. Poškození těchto vztahů by podle jeho názoru mohlo být nenapravitelné.

45 Předkládající soud se rovněž opírá o potřebu chránit dítě před jakoukoli případnou újmou a nutnost zajistit spravedlivou rovnováhu mezi zájmy dítěte a jeho rodičů, což rovněž vyžaduje použití naléhavého řízení.

46 Na návrh soudce zpravodaje a po vyslechnutí generálního advokáta rozhodl třetí senát Soudního dvora vyhovět žádosti předkládajícího soudu o projednání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce v naléhavém řízení.

K předběžným otázkám

Úvodní poznámky

47 Cílem úmluvy ze dne 27. září 1968 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 1972, L 299, s. 32), která byla později několikrát pozměněna, bylo zjednodušit uznávání a výkon rozhodnutí v občanských a obchodních věcech mezi smluvními státy. Za tímto účelem zavedla tato úmluva pravidla pro příslušnost a řízení o uznání a výkonu rozhodnutí v těchto věcech. Daná pravidla se zakládala na zásadě důvěry soudů jednoho smluvního státu v rozhodnutí přijatá soudy jiného smluvního státu a naopak. Podle svého článku 1 se tato úmluva nevztahuje na věci týkající osobního stavu nebo způsobilosti fyzických osob k právům a právním úkonům a majetkových práv vyplývajících z manželských vztahů.

48 Při vědomí, že zájem dítěte má ve věcech péče o dítě prvořadou důležitost a že je třeba jej mezinárodní úpravou chránit před škodlivými účinky jeho protiprávního přemístění nebo zadržování a stanovit postupy k zajištění jeho bezodkladného návratu do

státu jeho obvyklého bydliště, jakož i zajistit ochranu práva styku s ním, byla přijata Haagská úmluva z roku 1980.

49 Zaměření úmluv zmíněných ve dvou předcházejících bodech bylo, pokud jde o věci manželské a věci rodičovské zodpovědnosti, převzato nařízením. To je použitelné na věci občanskoprávní, týkající se jednak rozvodu, rozluky nebo prohlášení manželství za neplatné, a jednak přiznání, výkonu, převedení a úplného nebo částečného odnětí rodičovské zodpovědnosti.

50 V souladu s bodem 21 svého odůvodnění je toto nařízení založeno na koncepci, podle níž by uznání a výkon rozhodnutí vydaných v členském státě měly být založeny na zásadě vzájemné důvěry a důvody pro neuznání by měly být omezeny na nezbytné minimum.

51 Podle bodů 12 a 13 svého odůvodnění vychází toto nařízení z pojetí, podle nějž musí být dána přednost nejlepšímu zájmu dítěte a na základě bodu 33 svého odůvodnění se toto nařízení snaží zajistit dodržování základních práv dítěte, stanovených v článku 24 Listiny základních práv Evropské unie.

52 Cílem nařízení je zejména zabránění únosům dětí mezi členskými státy, a v případě únosu dosažení toho, že navrácení dítěte bude provedeno neprodleně.

53 Podle bodu 17 svého odůvodnění doplňuje toto nařízení ustanovení Haagské úmluvy z roku 1980, která nicméně zůstává použitelná.

54 Na základě svého článku 60 má nařízení před Haagskou úmluvou z roku 1980 přednost.

55 Zodpovědět předběžné otázky je třeba ve světle poznámek a zásad připomenutých v bodech 47 až 54 tohoto rozsudku.

Ke čtvrté až šesté otázce

56 Podstatou čtvrté až šesté otázky předkládajícího soudu, které je třeba posuzovat společně a v první řadě, je, zda přijetí rozhodnutí o navrácení dítěte soudem členského státu původu a vydání osvědčení podle článku 42 nařízení jsou v souladu s cíli a postupy tohoto nařízení v případě, kdy soud členského státu, v němž je dítě neoprávněně zadržováno, přijal rozhodnutí o navrácení dítěte do členského státu původu. Vnitrostátní soud chce rovněž zjistit, zda je třeba vykládat článek 24 uvedeného nařízení v tom smyslu, že soud členského státu, v němž došlo k neoprávněnému zadržení dítěte, musí uznat rozhodnutí vyžadující navrácení dítěte vydané soudem členského státu původu, jestliže posledně uvedený soud nedodržel postup vymezený nařízením.

57 Článek 11 odst. 8 nařízení stanoví, že „[b]ez ohledu na rozhodnutí o nenavrácení vydané na základě článku 13 Haagské úmluvy z roku 1980 je za účelem zajištění navrácení dítěte vykonatelné v souladu s oddílem 4 kapitoly III každé následné rozhodnutí nařizující navrácení dítěte, které vydal soud příslušný podle tohoto nařízení“.

58 Podle některých z vyjádření předložených Soudnímu dvoru je účinkem tohoto ustanovení to, že osvědčení může být vystaveno podle článku 42 nařízení pouze tehdy, jestliže bylo předtím vydáno rozhodnutí o nenavrácení dítěte podle článku 13 Haagské úmluvy z roku 1980. Z toho by v původním řízení vyplývalo, že skutečnost, že Lietuvos apeliacinis teismas nařídil svým rozhodnutím ze dne 15. března 2007 navrácení dítěte, zabránila soudům státu původu vydat osvědčení podle uvedeného článku 42, jak to udělal Amtsgericht Oranienburg rozhodnutím ze dne 20. června 2007, které bylo potvrzeno rozhodnutím Brandenburgisches Oberlandesgericht ze dne 20. února 2008.

59 Výklad, podle něhož nemůže být osvědčení vydáno na základě článku 42 nařízení, aniž by předtím bylo vydáno rozhodnutí o nenavrácení, je třeba přijmout.

60 Jedná se totiž o výklad, který vyplývá z nařízení jako celku, a zejména z jeho čl. 11 odst. 8.

61 Nařízení stanoví, že rozhodnutí vydaná v členském státě jsou v ostatních členských státech uznána, aniž by bylo nutné vést jakékoli řízení, a následně upravuje uznávání a prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí ve dvou částech (čl. 21 odst. 1 a 3, čl. 11 odst. 8, čl. 40 odst. 1 a čl. 42 odst. 1). Podle první části úpravy může být o vydání rozhodnutí o uznání a o prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí požádáno postupy uvedenými v kapitole III oddílu 2 nařízení. Podle druhé části úpravy podléhá vykonatelnost určitých rozhodnutí o právu na styk s dítětem nebo nařízení navrácení dítěte ustanovením oddílu 4 téže kapitoly.

62 Posledně uvedená část úpravy se striktně pojí s ustanoveními Haagské úmluvy z roku 1980 a jejím cílem je okamžité navrácení dítěte, jsou-li splněny určité podmínky.

63 Přestože je vykonatelnost rozhodnutí nařizujícího navrácení dítěte, následujícího po rozhodnutí o nenavrácení dítěte, vnitřně spjata s ostatními věcmi upravenými nařízením, zejména právem na péči o dítě, požívá procesní autonomie za tím účelem, aby se neodkládalo navrácení dítěte, které bylo neoprávněně odebráno nebo zadrženo v jiném členském státě, než je stát, v němž mělo toto dítě obvyklé bydliště bezprostředně před svým neoprávněným odebráním nebo nenavrácením.

64 Procesní autonomie ustanovení upravených v čl. 11 odst. 8, článku 40 a článku 42 nařízení a přednost daná příslušnosti soudu původu v rámci kapitoly III oddílu 4 nařízení se promítají do článků 43 a 44 tohoto nařízení, které stanoví, že právo členského

státu původu se použije na veškeré opravy osvědčení, že proti vydání osvědčení nelze podat opravný prostředek a že osvědčení je účinné pouze v mezích vykonatelnosti rozhodnutí.

65 Cílem výhrady učiněné v čl. 21 odst. 3 nařízení prostřednictvím slovního spojení „aniž je dotčen oddíl 4“, která je předmětem čtvrté otázky položené předkládajícím soudem, je upřesnit, že možnost požádat o vydání rozhodnutí o uznání nebo neuznání rozhodnutí vydaného v členském státě poskytnutá tímto ustanovením všem dotčeným stranám nevylučuje, jsou-li splněny všechny podmínky, možnost použít režim stanovený v čl. 11 odst. 8, článcích 40 a 42 nařízení pro případ navrácení dítěte, které následuje po rozhodnutí o jeho nenavrácení, přičemž tento režim má přednost před tím, který je stanoven v oddílech 1 a 2 uvedené kapitoly III.

66 Je třeba zdůraznit, že řízení stanovené pro případ navrácení dítěte, které následuje po rozhodnutí o jeho nenavrácení, přebírá a posiluje ustanovení článků 12 a 13 Haagské konvence z roku 1980. Zejména lhůta pro rozhodnutí o návrhu na nenavrácení dítěte je velmi krátká. Konečné rozhodnutí nařizující navrácení dítěte může být krom toho přijato soudem příslušným podle nařízení. A konečně, řízení vrcholí osvědčením rozhodnutí, které mu propůjčuje zvláštní vykonatelnost, přičemž podmínky vydání a účinky osvědčení jsou v nařízení výslovně definovány.

67 Co se týče podmínek vydání osvědčení, vyplývá z čl. 42 odst. 2 nařízení, že původní soudce, který vydal rozhodnutí uvedené v čl. 40 odst. 1 písm. b) nařízení, vystaví osvědčení, pouze pokud:

„a) dítě dostalo příležitost být vyslechnuto, pokud nebyl výslech považován za nevhodný s přihlédnutím k jeho věku nebo stupni vyspělosti,

b) strany dostaly příležitost být vyslechnuty a

c) soud při vydání svého rozhodnutí přihlédl k důvodům a důkazům, na jejichž základě bylo vydáno rozhodnutí podle článku 13 Haagské úmluvy z roku 1980.“

68 Pokud jde o účinky osvědčení, jakmile bylo osvědčení vydáno, rozhodnutí o navrácení dítěte uvedené ve zmíněném čl. 40 odst. 1 písm. b) se uznává a je vykonatelné v jiném členském státě bez nutnosti prohlášení vykonatelnosti a bez možnosti podat proti uznání rozhodnutí opravný prostředek.

69 Je třeba připomenout, že tento režim se použije pouze v případě navrácení dítěte, následujícího po rozhodnutí o jeho nenavrácení, uvedeném v čl. 11 odst. 8 nařízení.

70 V tomto smyslu vyznívá uvedený čl. 11 odst. 8, který uvádí, že „[b]ez ohledu na rozhodnutí o nenavrácení vydané na základě článku 13 Haagské úmluvy z roku 1980 je za účelem zajištění navrácení dítěte vykonatelné v souladu s oddílem 4 kapitoly III každé následné rozhodnutí nařizující navrácení dítěte, které vydal soud příslušný podle tohoto nařízení“.

71 Jestliže formulace „[b]ez ohledu na rozhodnutí o nenavrácení“ připouští určitou dvojznačnost, její spojení se slovy „každé následné rozhodnutí“ svědčí o chronologickém vztahu mezi jedním rozhodnutím, totiž tím o nenavrácení dítěte, a rozhodnutím následným, přičemž taková formulace neponechává prostor pro žádnou pochybnost, pokud jde o to, že první rozhodnutí předchází druhému.

72 Bod 17 odůvodnění nařízení potvrzuje tento výklad, když upřesňuje, že „[b]y mělo být možné, aby rozhodnutí o nenavrácení bylo nahrazeno pozdějším rozhodnutím soudu členského státu, ve kterém mělo dítě bydliště před neoprávněným odebráním nebo zadržením“.

73 Z článku 42 odst. 2 písm. c) nařízení, který ukládá soudu přihlédnout k důvodům a důkazům, na jejichž základě bylo vydáno rozhodnutí podle článku 13 Haagské úmluvy z roku 1980, také vyplývá, že tento soud může rozhodnout pouze po přijetí rozhodnutí o nenavrácení dítěte v členském státě výkonu.

74 Z toho plyne, že čl. 40 odst. 1 písm. b) nařízení je ustanovením, které se uplatní pouze tehdy, jestliže bylo nejprve přijato rozhodnutí o nenavrácení dítěte v členském státě výkonu.

75 Důsledky, které z tohoto výkladu vyvozují vyjádření uvedená v bodu 58 tohoto rozsudku, však není možné přijmout.

76 Článek 11 odst. 3 nařízení totiž vyžaduje, aby soudy, u nichž je podána žádost o navrácení dítěte, jednaly rychle, s využitím nejrychlejších možných postupů, které stanoví vnitrostátní právo. Druhý pododstavec stejného článku mimoto nařizuje, aniž by byl dotčen cíl rychlosti, že rozhodnutí musí být vydáno, s výjimkou případů, kdy to neumožňují mimořádné okolnosti, do šesti týdnů od podání žádosti.

77 Konkrétněji, odstavec 6 uvedeného článku 11 stanoví, že pokud soud vydá rozhodnutí o nenavrácení dítěte, musí ihned, přímo či prostřednictvím svého ústředního orgánu, zaslat opis soudního rozhodnutí o nenavrácení a příslušných písemností, zejména přepisu výslechů učiněných před soudem, příslušnému soudu nebo ústřednímu orgánu členského státu, ve kterém mělo dítě obvyklé bydliště bezprostředně před svým neoprávněným odebráním nebo zadržením. Naléhavá povaha těchto úkonů se projevuje rovněž v poslední větě téhož odstavce, která stanoví, že soud původu „musí obdržet všechny uvedené písemnosti do jednoho měsíce ode dne rozhodnutí o nenavrácení“.

78 Cílem těchto ustanovení není pouze zajištění okamžitého navrácení dítěte do členského státu, kde mělo své obvyklé bydliště bezprostředně před svým neoprávněným odebráním nebo zadržením, ale také umožnit soudu původu posoudit důvody a důkazy, na jejichž základě bylo rozhodnutí o nenavrácení vydáno.

79 Soud původu je veden zejména k tomu, aby přezkoumal, zda byly splněny podmínky uvedené v bodu 67 tohoto rozsudku.

80 Jelikož toto posouzení přísluší v konečném výsledku podle článku 10 a čl. 40 odst. 1 písm. b) nařízení soudu původu, procesní námitky nebo překážky, které jsou uplatněny nebo opětovně uplatněny v členském státě výkonu po přijetí rozhodnutí o nenavrácení dítěte nejsou rozhodné a mohou být považovány pro účely provádění nařízení za bezpředmětné.

81 Pokud by tomu tak nebylo, hrozilo by, že nařízení bude zbaveno veškerého užitečného účinku, neboť cíl spočívající v okamžitém navrácení dítěte by zůstal podřízen podmínce vyčerpání procesních prostředků, které připouští vnitrostátní právo členského státu, v němž je dítě neoprávněně zadrženo. Toto nebezpečí je třeba uvážit o to více, že pokud jde o děti nízkého věku, nelze biologický věk poměřovat podle obecných kritérií vzhledem k jejich rozumové a volní vyspělosti a rychlosti jejího vývoje.

82 Ačkoli cílem nařízení není sjednotit procesní a hmotněprávní pravidla jednotlivých smluvních států, je nicméně důležité, aby použitím těchto vnitrostátních pravidel nebyl dotčen jeho užitečný účinek (analogicky, v případě Bruselské úmluvy, viz rozsudky ze dne 15. května 1990, Hagen, C-365/88, Recueil, s. I-1845, body 19 a 20; ze dne 7. března 1995, Shevill a další, C-68/93, Recueil, s. I-415, bod 36, a ze dne 27. dubna 2004, Turner, C-159/02, Recueil, s. I-3565, bod 29).

83 Je třeba dodat, že tento výklad nařízení je v souladu s jeho požadavky a účelem a že pouze tento výklad zajišťuje nejlépe efektivitu práva Společenství.

84 Tento výklad je mimo jiné posílen dvěma faktory. První z nich je založen na slovním spojení „každé následné rozhodnutí nařizující navrácení dítěte“ uvedeném v čl. 11 odst. 8 nařízení, které vyjadřuje myšlenku, že jakmile je přijato rozhodnutí o nenavrácení dítěte, může být soud původu povinen přijmout jedno či více rozhodnutí za účelem dosažení navrácení dítěte, včetně případů, kdy se situace dostane do procesní či faktické slepé uličky. Druhý faktor je systémové povahy a spočívá na skutečnosti, že na rozdíl od postupu stanoveného v článcích 33 až 35 nařízení pro návrh na prohlášení vykonatelnosti mohou být rozhodnutí vydaná podle kapitoly III oddílu 4 nařízení (právo na styk s dítětem a navrácení dítěte) prohlášena vykonatelnými soudem původu nezávisle na jakýchkoli možnostech opravného prostředku, ať již v členském státě původu, či výkonu.

85 Vyloučením všech opravných prostředků proti vydání osvědčení podle čl. 42 odst. 1, s výjimkou návrhu na opravu osvědčení ve smyslu čl. 43 odst. 1 nařízení, se nařízení snaží zabránit tomu, aby účinky ustanovení nebyly zpochybněny zneužitím postupu. Článek 68 krom toho mezi opravnými prostředky neuvádí žádný prostředek podaný proti rozhodnutím přijatým na základě kapitoly III oddílu 4 nařízení.

86 Tyto úvahy odpovídají specifickým rysům sporu v původním řízení.

87 Zaprvé, sled rozhodnutí přijatých litevskými soudy, týkajících se jak návrhu na navrácení dítěte, tak návrhu na neuznání rozhodnutí osvědčeného podle článku 42 nařízení, nepůsobí dojmem, že byla respektována procesní autonomie stanovená posledně uvedeným ustanovením. Zadruhé, počet rozhodnutí a jejich různost (zrušení, změny, znovuotevření, zastavení) poskytují důkaz, že ačkoli snad byly zvoleny nejrychlejší vnitřní postupy, byla délka trvání řízení již v okamžiku vydání osvědčení ve zjevném rozporu s požadavky nařízení.

88 Zbývá ještě upřesnit, že jelikož nevyvstala žádná pochybnost, pokud jde o pravost osvědčení vydaného Amtsgericht Oranienburg, a protože toto osvědčení obsahuje všechny náležitosti vyžadované článkem 42 nařízení, musí být jakýkoli opravný prostředek proti vydání osvědčení nebo proti jeho uznání v souladu s čl. 43 odst. 2 zamítnut, neboť dožádaný soud může pouze konstatovat vykonatelnost osvědčeného rozhodnutí.

89 S ohledem na to, co je uvedeno výše, je třeba na čtvrtou až šestou otázku odpovědět tak, že bylo-li přijato rozhodnutí o nenavrácení dítěte a byl-li o něm uvědomen soud původu, nemá pro účely vydaní osvědčení stanoveného v článku 42 nařízení žádný dopad, že toto rozhodnutí bylo pozastaveno, změněno, zrušeno nebo se za jakýchkoli okolností nestalo pravomocným nebo bylo nahrazeno rozhodnutím o navrácení dítěte, jestliže ke skutečnému navrácení dítěte nedošlo. Jelikož nevyvstala žádná pochybnost, pokud jde o pravost uvedeného osvědčení, které bylo vyhotoveno podle formuláře, jehož vzor se nachází v příloze IV nařízení, opravný prostředek proti uznání rozhodnutí je zakázán a dožádanému soudu přísluší pouze konstatovat vykonatelnost osvědčeného rozhodnutí a vyhovět okamžitému navrácení dítěte.

K první otázce

90 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda může dotčená osoba ve smyslu článku 21 nařízení navrhnout neuznání soudního rozhodnutí, aniž by byl podán návrh na uznání téhož rozhodnutí.

91 Odpověď na čtvrtou až šestou otázku vylučuje možnost podání návrhu na neuznání v případě, že rozhodnutí o navrácení dítěte bylo přijato a osvědčeno v souladu s ustanoveními čl. 11 odst. 8 a článku 42 nařízení.

92 Tuto možnost ovšem nelze odmítnout obecně.

93 Článek 21 odst. 3 nařízení totiž stanoví, že: „[a]niž je dotčen oddíl 4 této kapitoly, může kterákoliv dotčená osoba postupy uvedenými v oddílu 2 této kapitoly požádat o vydání rozhodnutí o uznání nebo neuznání rozhodnutí“. Druhý pododstavec téhož článku stanoví za tímto účelem pravidla týkající se místní příslušnosti.

94 Také není vyloučeno, že návrh na neuznání rozhodnutí povede k uznání tohoto rozhodnutí na základě vzájemného návrhu nebo procesní námitky, v kterémžto případě se použije odstavec 4 uvedeného článku 21.

95 Možnost předložit návrh na neuznání, aniž by předtím byl podán návrh na uznání rozhodnutí, je způsobilá odpovídat různým cílům, buď hmotného charakteru, zejména cílům směřujícím k nejlepšímu zájmu dítěte či stabilitě a klidu rodiny, nebo procesní povahy, dovolujíc předložit v předstihu důkazní prostředky, které by již nemusely být k dispozici v budoucnosti.

96 Návrh na neuznání by však musí dodržet postup stanovený v kapitole III oddílu 2 nařízení, zejména může být proveden podle ustanovení vnitrostátního práva pouze tehdy, jestliže tato ustanovení neomezují dosah a účinky nařízení.

97 Na první otázku je tedy třeba odpovědět tak, že kromě případu, kdy se řízení týká osvědčeného rozhodnutí podle článku 11 odst. 8 a článků 40 až 42 nařízení, může každá dotčená osoba navrhnout neuznání soudního rozhodnutí, i když předtím nebyl podán návrh na uznání rozhodnutí.

Ke druhé otázce

98 Svou druhou otázkou se předkládající soud táže, jakým způsobem se má v případě, že je třeba posoudit návrh na neuznání rozhodnutí podaný osobou, vůči níž je toto rozhodnutí vykonatelné, a zároveň nebyl předtím podán žádný návrh na uznání rozhodnutí, použít čl. 31 odst. 1 nařízení, zejména část věty, podle které „osoba, vůči níž je výkon navrhován, ani dítě, nejsou v tomto stadiu řízení oprávněny podat k návrhu jakékoli připomínky“.

99 Výhrada vyjádřená v bodě 91 tohoto rozsudku se použije rovněž v rámci této otázky.

100 S danou výhradou je třeba konstatovat, že v případě, kdy je návrh na neuznání soudního rozhodnutí podán, aniž by byl předtím podán návrh na uznání tohoto rozhodnutí, musí být čl. 31 odst. 1 nařízení vykládán s ohledem na zvláštní strukturu kapitoly III oddílu 2 tohoto nařízení. Toto ustanovení proto musí zůstat nepoužito.

101 Článek 31 nařízení se totiž týká prohlášení vykonatelnosti. Stanoví, že v tomto případě osoba, proti níž je výkon rozhodnutí navrhován, nemůže předložit vyjádření. Takový postup musí být chápán v souvislosti se skutečností, že vzhledem ke své vykonatelné a jednostranné povaze nemůže zohledňovat vyjádření uvedené osoby, aniž by získal deklaratorní a kontradiktorní povahu, což by šlo proti samotné jeho logice, podle níž jsou práva obhajoby zaručena cestou opravného prostředku stanoveného v článku 33 nařízení.

102 Situace, z níž je třeba vycházet v případě návrhu na neuznání, je odlišná.

103 Důvod této odlišnosti spočívá ve skutečnosti, že v takové situaci je navrhovatelem osoba, vůči níž mohl být podán návrh na prohlášení vykonatelnosti.

104 Jelikož požadavky zmíněné v bodě 101 tohoto rozsudku již nejsou odůvodněné, osoba, proti níž je podán návrh na neuznání, nemůže být zbavena možnosti předložit vyjádření.

105 Každé jiné řešení by směřovalo k omezení účinnosti jednání navrhovatele, neboť cílem řízení o neuznání je záporné posouzení, které ze své podstaty vyžaduje, aby bylo provedeno na základě kontradiktorního řízení.

106 Z toho plyne, že – jak tvrdila Komise – odpůrce, který se domáhá uznání rozhodnutí, může předložit vyjádření.

107 Druhou otázku je tedy třeba zodpovědět tak, že čl. 31 odst. 1 nařízení se v rozsahu, v němž stanoví, že osoba, vůči níž je výkon navrhován, ani dítě nejsou v tomto stadiu řízení oprávněny podat k návrhu jakékoli připomínky, nepoužije na řízení o neuznání soudního rozhodnutí zahájené, aniž by ve vztahu ke stejnému rozhodnutí byl předtím podán návrh na uznání. V takové situaci odpůrce, který se domáhá uznání rozhodnutí, může předložit vyjádření.

Ke třetí otázce

108 Svou třetí otázkou se předkládající soud dotazuje, zda vnitrostátní soud, k němuž nositel rodičovské zodpovědnosti podal návrh na neuznání rozhodnutí soudu členského státu původu nařizujícího navrácení dítěte do členského státu původu, k němuž bylo vystaveno osvědčení podle článku 42 nařízení, musí tento návrh posu-

zovat na základě ustanovení kapitoly III oddílů 1 a 2 nařízení, jak stanoví jeho čl. 40 odst. 2.

109 Jak vyplývá z odpovědí na předcházející otázky, návrh na neuznání soudního rozhodnutí není přípustný, jestliže bylo vydáno osvědčení podle článku 42 nařízení. Za takové situace je rozhodnutí, které bylo osvědčeno, vykonatelné a nemůže být podán žádný opravný prostředek proti jeho uznání.

110 Na třetí otázku tedy není namístě odpovědět.

K nákladům řízení

111 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (třetí senát) rozhodl takto:

1) Bylo-li přijato rozhodnutí o nenavrácení dítěte a byl-li o něm uvědomen soud původu, nemá pro účely vydaní osvědčení stanoveného v článku 42 nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 žádný dopad, že toto rozhodnutí bylo pozastaveno, změněno, zrušeno nebo se za jakýchkoli okolností nestalo pravomocným nebo bylo nahrazeno rozhodnutím o navrácení dítěte,

jestliže ke skutečnému navrácení dítěte nedošlo. Jelikož nevyvstala žádná pochybnost, pokud jde o pravost uvedeného osvědčení, které bylo vyhotoveno podle formuláře, jehož vzor se nachází v příloze IV uvedeného nařízení, opravný prostředek proti uznání rozhodnutí je zakázán a dožádanému soudu přísluší pouze konstatovat vykonatelnost osvědčeného rozhodnutí a vyhovět okamžitému navrácení dítěte.

2) **Kromě případu, kdy se řízení týká osvědčeného rozhodnutí podle článku 11 odst. 8 a článků 40 až 42 nařízení č. 2201/2003, může každá dotčená osoba navrhnout neuznání soudního rozhodnutí, i když předtím nebyl podán návrh na uznání rozhodnutí.**

3) **Článek 31 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 se v rozsahu, v němž stanoví, že osoba, vůči níž je výkon navrhován, ani dítě nejsou v tomto stadiu řízení oprávněny podat k návrhu jakékoli připomínky, nepoužije na řízení o neuznání soudního rozhodnutí zahájené, aniž by ve vztahu ke stejnému rozhodnutí byl předtím podán návrh na uznání. V takové situaci odpůrce, který se domáhá uznání rozhodnutí, může předložit vyjádření.**

Podpisy.